

Pierwszy Księgi, Pierwsza część

Ztoby pragnal wiedzieć o wszelakich nieprawościach żydów
wysłidę: nich czyta Baronium Tom. 1. Annal. in Anno 34. &
1301. Surium Tom. 2. Niceph. lib. 14 Cap. 16. & lib. 17.
cap. 24. & 25. & lib. 18 cap. 44. Vincent. lib. 29. cap. 53.
& lib. 30. cap. 25. Fortalicium fidei. lib. 2. & 3. Consol. 7.
Socrat. lib. 2. cap. 6. Euseb. lib. 4- cap. 8. Et in Chron.
Anno 17. Adriani. Eckium Polid. Virg. lib. 17 Hagek in
Annal. Boemis Auentonum lib. 2. Annal. Boiorum.
Sabell. lib. 7. Ænead. 10. Dies Caniculares Tract,
de perfidia Iudeorum. Miechouium in Chronic.
Polon. fol. 194. P. Præslaum Moiecki lib.
Polon. de crudel. Iudeorum.

• Innych których tu nie
wspominam.

W T O R A C Z E S C
T E Y K S I E G I:

W Ktorey się pokazuje, iako Duch Święty Krzyż, Męka,
Smierć Chrystusa Pana, w Pismie Świętym, figurami wy-
raźit, y swiatu przed tym dawno przez Proroki
opowiedział.

R O Z D Z I A L . I.

W którym się Figury niektórych Krzyża Pńskiego z Pisem Ś.

przywodzą.

W Ziele jest w Pismie Świętym O Męce, y O Krzyżu Christusos
wym figur, w których nam Duch S. tajemnice tego wyra-
żil, z których tuilkatylko sie mianuto.

Pierwsza tego figure opatruiata Doktorowie święci. Drzewo one
w pośrodku Raju wczepione, które się nazywa Drzewo Żywotu, o
którym Pismo S wspomina Gen. 2. A je to Drzewo Żywotu, było
figura Krzyża Chrystusowego. Damascen. lib. 4. Orthod. fidei cap.
12. Otym tak mowit: Preciosam Crucem præfigurauit Vitæ Li-
gnūm, quod in paradyso plantatum est a Deo: Nam postea-
quam per lignum mors, oportebat per lignum donari vitam &
Resurrectionem. S. Cyrillus Alexandrinus in lib. 8. cap. 17, Krzyż
święty nazywa Drzewem Żywotu, które jest wczepione w pośrodku
Raju. Hæc enim Crux, inquit, est Lignum Vitæ, quod in medio
paradysi plantatum esse Scriptura commemorat, quia ab ipsa
Viuifica Nobis & Vitalis medicina processit.

Druga figura meti y smierci Chrystusa Pana, byla smierć Abla
sprzedlivenego, który od Brata swego niezbożnego i okrutnego Raya
męnął

mā nā polu był zabity; Aboritem Chrystus Pan od Braciey wedlug
čiala/ to iest/ od ſydom drzewem Krzyża/ za miastem zabity iest. Jako
żaden Doktor Kościola S. in Sylua Allegoriarum mówi; Et au-
tem, inquit; Abel manifesta Christi figura, ciusq; passionis,
qui per inuidiam occisus est, à Fratre ſuo populo Iudeorum:
Vnde ſicut ſanguis innocens clamabat de terra iulti Abel con-
tra Caim. Ita & nunc ſanguis Christi contra eos, qui illum oc-
ciderunt. Przetoż jako krew niewinna sprawiedliwego Abla wolsia
ziemie przeciwko Azymowi: Tak y teraz krew Chrystusowa/ prze-
ciwo tym / ktorzy go zabili.

Trzecia figura/ byla ona Arkę Noego/ jako ſie wiele Dokto-
row Świętych na to zgadzaſi. S. Isidorus Hispalensis Episcopus
o tez Arce Noego / mówi tak: Comment: in Gen: Quod vero Noe
per aquam & lignum liberatur, lignum quippe & aqua Crucem
designant & Baptisma. Sicut enim ille cum ſuis per lignum &
quam ſaluatur; ſic familia Chriſti per baptismum, & Crucis
passionem ſanatur. Drzewo Arkę / y Wodę / Krzyż znacza/ y Chrzeſt
Święty. Jako albowiem Noe zſwolnił przez Drzewo y Wode iest za-
chowany: Tak familia Chrystusowa/to iest/ Chrześcianie przez Chrzeſt
y mete Krzyża bywają zbawieni.

Izaak tez syn Abramem Paterzydzy byl figura śmierci Chrys-
tusa Pana/ gdy noſi drwa na ramiach ſwoich / na ofiarowanie ſa-
mego ſiebie Bogu wedlug woli iego świętey: Oczym iest Historia/
Gen. 22. Izaak albowiem y one drewka Etore noſi aby nim byl spa-
lony na ofiare Panu Bogu; znacząnam Chrystusa Pana / y Krzyża/
ktory on noſi na ramionach ſwoich / na gore Kalvarjey / aby Bogu
Oycu ſamego ſiebie / za grzechy narodu Ludzkiego na onym Krzyżu
przez śmierć ofiarował. Jako ſ. Cyrillus Alexandrinus mówi ſu-
per Ioan. lib 8. cap. 17, Hæc Crux designata fuit per ligna, que
humeris ſuis tulit Isaac, cum immolandus erat in holocaustum:
Nam Christi humeris Crux baiulata, totius in ſe mundi tulit
precium

Na koniec przywołuję ſie ono Drzewo na którym byl Wej mie-
dziany od Moysesa z roſkazania Boſkiego ſarwiony na puſcze. Nie
trzeba tu na to inſego zſrony tego dowodu / gdyż ſam zbawiciel świad-
ta Chrystus

ta / Chriflus Jesus wyraſil to ſwemi ſlovy / iſ to byla figura Drze-
wa Krzyza tego S. na którym miał bydż ſarwieſony / mowiąc do
Nikodema Ioan. cap. 3. Jako Moysess wywoziſſyl Weja na puſ-
cze: taki potrzeba wywyszyć Syna człowiekego / aby kiedy toſ-
zy wierzy weń nie zginal / ale miał żywot wieczny.

Gdy albowiem ſydzi / ktorych Moyses wyniodł znewoli Egyp-
tjczyk na puſcze ſemrali przeciwko Bogu y Moysesowi; dla
ezego Bog przepuſcił byl na nich ognistych wejow / iſ ktorykola
wiek byli ukoſeni od nich / zaraź omierali. Moyses modlił ſie za
nim do Boga / aby oddalił od ludu ſwoiego to karanie ſwoje. R
ozkaſał mu Bog / aby wejā z mieđi wezniſ / y ſawiesiſ go na Drze-
wie / na ktorego gdyby od wejā ukoſony / weyrzał / zdrowy zaraź
zostawał. Figura to byla Chrystusa ukrzyżowanego / iſ ktobyla
wiek byl od wejā piekielnego iadem niedowiarſtwia zaraſony / a po-
tym weyrzał okiem dusznym na Krzyźiego / wierząc iſ ſaden niedos-
ſtupe źbawienia wiecznego / tylko przez śmierć iego niewinna /
ktora na Krzyżu podial; taki niemial omierać na wieki.

S. Cyrillus Alexandr. mianowany in Ioan. cap. 17. iſſeze
co o tym Drzewie S. mówi; Deniq; ipsa Crux lignum illud eſt,
quo in deferto ſuſpenſus ſerpens æneus, omnibus ipſum inſpi-
cientibus ſanitatem a morſu ſerpentium reddidit: Nam quiſ-
quis oculos animi in Christum crucifixum conuerterit, ab o-
mni vulnere peccati illicò curabitur. Per ipsam deniq; Cru-
cem reddita eſt ſalus humano generi, facta eſt redemptio no-
stra, & reconciliatio. Atołowiek albowiem oczy duſe ſwey na
Chrystusa ukrzyżowanego obróci/ od wſelkiey ranę grzechowey zaraź
bedzie udrożony.

Chryſoftom tez S. taieſnicę tego wejā na puſcze ob Moyses
ſa ſarwionego roſkaziac/tak mowiąc o nim In Ioan. cap. 3. Homil.
26. Jesliſ na mieđianego wejā obraz patrzac ſydzi / wybawieni
bywali od śmierci: jako daleko wiekſego dobrodziejſtwia / ktory
wierza w Chrystusa ukrzyżowanego: Widziſ Krzyż przyczynę / y
zniego źbawienie: Widziſ jako figura z prawda ſie zgadza: Tam
przed

przed śmiercią Źródzi ocalali, ale doczesna: tu zas przed wieku istota wierni ocalała: Tam rane wejowa/ zawieszony waz zdrowil/ tu nie cielesnego Weza rany/ Jezus okrzywiony zlezył: Tam oczyma cielesnymi patrzac na wezam miedzianego/ zdrowia cielesnego dostepowali: tu zas nie cielesnemi/ ale duchownemi oczyma na Chrystus sa patrzac/ wszelkich grzechow odpuszczenia dostepuia: Tam miedz od Duchu S. reformowane: bylo na Krzyzu zawieszone. Waz tam kozal/ y moż vdramial: Tu zas co śmierć Adamaowa straciła/ śmierć Chrystusowa przywróciła: etc.

Wiele jest innych figur/ tak w Księgach Rodzaju/ iako y w innych Księgach Mozejsowych. W samych tylko Księgach Rodzaju/ Ojcowie Swieti trzynascie co wyraźniejszych ich bydż poszauia: W Księgach zas Exodus: Swietoscie/ nie wspominając tych/ ktore sie dalej w Pismie Swietym znajdują/ iako sie to widzieć może w Tłumaczeniu Pisma S. osobliwie apud Bozium in lib. de Cruce triumphante.

ROZDZIAŁ II.

Proroctwo o Krzyżu, y o Męce Pana nislego.

1. Esliż tak wiele znaduie sie figur w Pismie Swietym Mesi y Krzyża Chrystusa Pana. Daleko wieczej rozumieć mamy je Duch S. lepiej to chcial wyrazić przez Proroki swoje swiete.

Wieletedy jest miejse Pisma S. nie tylko w Księgach Prorosckich/ ale y w Księgach Mozejsowych/ w Księgach Królewskich/ w Psalmach Dawidowych/ w Księgach Salomonowych/ y innych Starego Testamentu/ w których Ojcowie Swieti npatruią tajemnice skryte Mesi y Krzyża Chrystusa Pana. Ale do naszego przedświeżycia dosyćnam kilka w spomnić z Proroków Swietych.

Naprzod z Izaiasz Proroko cap. 9. przyniode one słowa:

princi

O Skarbie nigdy nieprzebranym.

139

principatus super humerum eius. Malusienki wrodzil sie nam/ y Syn dany test nam. Posto sie Krystwo na ramieniu jego: Ktoż re tostwo Principatus, Glossa Ordin. wykłada o Krzyżu Chrysostomowym/ ktory nosi na ramionach swoich na gore Kalwaryę/ przez ktory załużył sobie w Hoga Oycia Królestwo/ według onych slow Pawla S. 2. ad Philip. Humiliauit semetipsum factus obediens usq; ad mortem, mortem autem Crucis: Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen &c. Z tego miejse Tertullianus doroszji przedtem do domu/ is Christus malum umiec na Krzyżu/ ktory aduersus Iudeos cap. 10. & aduersus Marcionem lib. 8. cap. 19. tak mowi: Ktory zaprawde z Krolem znak wiedomosci swoiej nosi na ramieniu swoim/ iżali nie raczej na głowę korone/ albo w reku berlo/ albo też tak ażate samemu Maledictowi Króles w skiemu przyswoita. Alle sam tylko nowy Król wiekow Christus Jesus nowej dwuły/ y wiedomosci y roznioslosci swoje na Ramieniu wyniosł/ to jest/ Krzyż/ aby według Proroctwa/ tym samym Pan królował od Drzewa.

S. Isidorus Hispal. Episcopus, także explikulete slowa Pisma Swietego: Et erit principatus super humeros eius, id est, vexillum suæ Crucis, quod suis portauit humeris, iuxta vaticinium Dauid Prophetæ, qui dicit. Dominus regnauit a ligno de Passione Domini, cap. 34. K bedzie Krystwo na Ramionach jego/ to jest/ Choragiew Krzyża jego/ ktora nosi na ramionach swoich/ według onego Proroctwa Dawida/ gdy mowi: Pan królował od Drzewa.

Pięknie wywodzi z tych slow Pisma S. Theophilaetus super Luc. cap. 23. iako Krzyż słusznie sie nazywa Krystinem y dwala Chrysostoma/ tak o tym pisac. Principatus Domini & Regnum Crux est, dicit enim Paulus: Humiliauit semetipsum usq; ad mortem, mortem autem Crucis. Ideo & Deus exaltauit illum. At igitur quia Crux fuit sublimitas, & gloria Iesu, merito principatus eius dicitur; quia principalis eius dignitas, &

S. 2

Symbo-

Symbolum Principatus est; Et si benè animaduerteris, inuenies non aliter regnare in nobis Iesum, nisi per afflictionem & Crucem: atq; ita qui in deliciis viuunt, inimici sunt Christi.

Drugie Proroctwo tegoż Izajasz Proroka vivijsia Oycowie Świeci w onych słowach Iego cap. 49. Hæc dicit Dominus Deus: Ecce leuabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo signum meum. To mowî Pan Bog: Oto wyniose ku Mie redom reke moje, y do ludu wywysze znak moy. Glossa interlin. taki tłumaczy; to iest. Wywysze Syna mego na Choragwi Krzyszowej. Hieronim też S. te słowa Izajasha Proroka Commentarius tac ibidem cap. 49. mowî: Nec solum manum suam leuabit ad regendas gentes: sed & signum suum exaltabit in populis; haud dubium, quin vexillum Crucis.

Trzecie Proroctwo zmienione iest tegoż Proroka cap. 63. Res dy Mieke Krzyżowa Chrystusa Pana wyrażil w onych słowach: Quare ergo rūbrum est Indumentum tuum. & vestimenta tua sicut calcantium in Torculari? Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum. Czemuś to czerwone iest odzienie twoie, y baty twoie iako deptaiecyd w prasie winnej? Prasę winną samem deptal, y z takim rodow nie iest Małżemna.

Šarzecz potrzebna bydż rozumiem dla zrozumienia tey taitemnis te tego tu doložyc, iż w Palestynie prawie wszystkie roinnice, grossa czerwone rodzily; y Chrystus Pan w Kanie Galilejskim woda w czerwone wino przemienil, iako to Kościół S. wyrażil w onych słowach hymnu de Epiphania. Aquæ rubescunt hydriæ. Przeto do lągod winnych w prasie bedacych, Krew y Mieke Chrystusa Pana, Duk S. przyrownywa.

Tłumaczac Grzegorz S. te słowa Izajasha Proroka mowî: Co albowiem iest odzienie jego, iestli nie Ciało, które rojala z Panny? Ani też odzienie jego, nic iniego nie iest, tylko onże sam. Albowiem nasze także odzienie, Ciało się żowie. Przećie jednak my sami iestesmy Ciało, którym iestesmy przyodziany. To tedy odzienie jego darono przedtym

przedtym Izaiasz upatruioc, bydż krawate przez mieke Krzyżowę pyta sie Chrystusa duchem Krzyszowym. Czemu iest czerwone odzienie twoie, y baty twoie taki deptacyd prasę winną?

Ndaley mowi tenje Doktor Swiety, solus enim Torcular, in quo calcatus est, calcauit, qui sua potentia, eam quam pertulit Passionem vicit; Nam qui usq; ad mortem Crucis passus est, de morte cum gloria resurrexit. Benè autem dicitur, & de gentibus, non est vir mecum: quia hi: pro quibus pati Venerat, Passionis eius esse participes debuerant; qui pro eo, quod illo tempore nec dum crediderant, de ipsis in Passione queritur, quorum vita in illa Passione querrebatur, Samals bowiem prasę winną, w ktorey deptany iest, deptal, iż swoia mocę te mleke ktora cierpią zwyciezył. Dobrze sie tedy mowî, y znacodus nie iest Małżemna: Albowiem ci ola ktorych cierpieć przyszedl, y metki iego mieli bydż okreszniami: Ktory iż ani iestze onego czasu vivierszyli, dla tego nienich sie pazy mece swoiez uskarża.

Glossa interlin. te słowa: Torcular calcaui solus, taki tłumaczy: Preissuram Crucis sustinui solus, to iest, bolesci Krzyżowę sam tylko podejmowałem dla Narodu ludzkiego.

Glossa też Ordin. na te słowa mowî: Prasę winną deptalem, to iest, Krzyż, y wszystkie okrutne metki, w ktorych iako by prasa, tab bylem przycisniony, aż do krawie wylania cierpiąsem.

Opuszczaiac infe Proroctwa tegoż Proroka Izajasha S. Ktorych ieden Author trzynasieć upatruiet. Przywodze też Czwarte z Hieremiasza Proroka cap. 11. Ktory mleke Chrystusa Pana, y Drzewo na ktorym cierpią, w tych słowach wyrażil. Ego quasi Agnus mansuetus, qui portatur ad victimam. Et non cognoui quia cogitauerunt super me consilia dicentes: Mittamus signū in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & non men eius ne memoretur amplius: to iest. Ja iako Baranek cisowy, ktorego niosła aby był zabity na ofiarcie. Niepoznałem iż myslili o mnie rady mowiąc: Opuszcemy drzewo w dleb iego, y zgłodzonygo z ziemię żywiącym, y Imię jego, niech nie bedzie pamiętać wiecęga.

Pierwszy Księgi, Wtora część

To dżiwne proroctwo Ojcowie Święci / wszyscy zgodnie o mace Chrystusa pana /która na Krzyżu cierpią wylegadają ; iż przez ten Chleb / o którym wspomina Prorok / nic innego nie może się rozumieć / tylko Ciało przenaświetłe Chrystusa Pana / iako sam o So die powiedział. Ioan. 6. Ja iestem Chleb żywy / Którym z nieba zkapil : Drzewo zas znaczy Krzyż iego. A ten jest sens tego Prorocztwa według Grzegorza S. lib. 3. Moral. cap. II. Lignum in Panem mittere , est Crucem dominico corpori adhibere Albo według Hieronima Świętego super Hierem. cap. II. est, configendo, eius corpori stipitem Crucis adhibere.

Piate náostatek przywodze z Zachariasza Proroka / Który w Duhu przypatrując się Chrystusowi okryzowanemu : pyta sie cap. 13. Quid sunt plaga istae in medio manuum tuarum ? Et dicit, His plagiatus sum in domo eorum , qui diligebant me. Co tosa mówią / záblizny te w pośrodku rąk twoich ? A odpowie / Temi zrąbami iestem w domu tych / ktorzy mie milowali. Święty Hieronim in Zach. cap. 13. Taki wykład tych słów dał / iakoby chciał rzec Prorok : Czemu wiślisz na Krzyżu ? Czemu rece twoje przebite są gwozdiami ? Coś uczyniłeś że cie na takie karanie w okrucieństwo potepiono ? A on odpowie rzeczy. Te rany / y te blizny od Rękisów moich / wziąłem sadem potepiony / y od tych ktorzy mie nie mieli w nienawiści / ale miłowali śmierć podiolem.

Inne Proroctwa ktorze się w Pismie Świętym znajdują P. Jacobus Bozius onych wiele pokazuje / y wylicza. lib. 4 de Cruce Christi triumphante.

ROZDZIAŁ III.

Nie tylko Prorocy Święci , ale y Sibille Pogańskie , męke y śmierć Chrystusa Pana naszego , y wszystek prawie żywot jego , dosyć wyraźnie Duchem Prorockim w Księgach swoich opowiadają.

Dz Bog

O Skarbie nigdy nie przebranym.

143

Ji Bog nie tylko Synom Izraelim / ale też y Pogánom chwale. Królestwu swego Niebieskiego obiecal / przez męce Syna swego / iakotym many wiele świadectwa w Pismie S. dla tegoż Apostola S. Doktor Narodów / mówi do Rzymian cap. 3. An Iudaorum Deus tantum ? nonne & Gentium ? Czyli to tylko Żydow jest Bog / a za też y nie Narodów / Przeto nie tylko Żydom dał z posłania ich Proroków / ale też y Pogánom / z ichże Narodu Pogatka / to jest / Panny niektore Duch S. pełne / które p. Bogu czystość swoje posłubiony / męża nigdy nieznaly : A te nazywano Sibillami z Greciego / iakoby oznaczać mieli wolej Bożej.

Tych Sibil było wiele , które nie jednego czasu żyły / y nie na jednym miejcu / ale po różnych Państwach ; jedne w kilka set / a drugie wiecey niż Tysiąc lat / przed przaniem Syna Bożego w ciele ludzkim na świat / iakotym Augustin. Sibily / wspomina lib. 18. de Civit. Dei cap. 23.

Laetantius Firmianus powiadając bydł dżiesięć lib. 1. Diuinorum Institutionum. cap. 6, Drudzy zas wyliczają ich bydł dwadzieścia / których te są nazwiska. Pierwsza była Persika. 2. Libita. 3. Delphika. 4. Rumea. 5. Eritrea. 6. Samia. 7. Rumania. 8. Elespontika. 9. Phrigia. 10. Tyburtina. 11. Sardika. 12. Nodia. 13. Sykulka. 14. Kolophonia nazywana Lampus. 15. Elisa. 16. Kassandra. 17. Epirotyska / która też znowia Albani. 18. Tessalikas. 19. Xanoklea. 20. Karmenta / albo Nikosz strata. Otych wszystkich y drugich insybi / które za Sibille miano / dosyć źero ko jest napisano in lib. Sibillinorum Oraculo.

Tetedy Sibille Prorokinie Pogánkie / miały Duch S. napisali wiele Księg / w których Duhem Prorockim / oprocz wielu dżiwnych przyszłych rzeczy / które się miały pełnić / z wolej Bożej w Narodzie Pogánkim / opowiadzały Prorokowały też o Mieszku Synu Bożym / iako miał przysiąć na ten świat / przynieść na się naturę ludzką / przez w Cielesie zasprawę Duch S. w żywotie Panny Naszwiety / y wszystek prawie żywot iego / Narodzenie / Cuda / Męce / Smierć na Krzyżu / Zmartwychwstanie / y in-

szte Talez

144 Pierwszy Księgi , Wiera częścē

że Talemnicę / tak wyraźnie wierząmi napisali / iakoby na to same
oczyma swemi patrzały / albo od Ewangelistow nauke braly. Mas
Grodę to przedwieczna sprawaowała / aby Poganie żadnej nie mieli
wymoroki zbledom swoich / że o Christusie ktory mial umręć / za
wszystek narod ludzki / niewiedzieli. Bo jeśli nie darrowi wiary pros
tokom Izraelskim / Żydowskim / tedy od swoich / to jest Sibil / ktos
ze nich byly w wielkiej wadze / y niektorszy sa Boginie ich swoje mie
si / tego sie dowiedzieć mogli.

Księgi te które Sibille napisali / silach ogniem poginelo /
ktorych jedne Sylla / drugie Julian Apostata popalil. Albowiem
te Proroctwa Sibil onych Tyrannow Cesárzow / ktory Christus
bluśnili / y slugi jego Chrześciany mordowali / wiele potepiali /
zawstydzali / ślepote ich pokazowali / gdy Chrystus a przyczowane
go wystawial / Synem go bydż Boga prawdziwego wyznawali.
Dla tego tezich czytac ludziom prywatnym załączowali. Glaywiecę
ich zagubil Hiliconus Źieć Honoriusza Cesarza / albowiem wszystkie
te / które byly od Augusta Cesarza zebrane / y przeszilkas lat roschos
waniu leżały / wszystkie dla swych prywatnych respektow popalil.
Ledwie ich tedy cokolwiek zostało / y to iakoby nie takie fragmenta /
albo odrobiny / które sie jeszcze tak o Chrześcian / iako w niektórych
Pogan znaydowaly. A potym od rozmaitych Historikow pisaniem
Esiag swoich na świat wydane ku wiekszej pociesze Chrześcian /
a po hånieniu ślepoty Paganstiey / y potepieniu uporu Żydow nie
szczęsnyc.

Dofyc by mi tu osamey tylko Miec / y Smierci Chrystusowej /
ledw y drugiey Sibille proroctwo wspomnieć. Ale iżem námieni /
że wszystek prawie żywot Chrystusa Pana / y dzieła jego cudowne
wierszem opisali. Tedy osobliwie dla tych / ktoryz radzi Curiosas
scrutantur scripturas , y tego nicopuszczam / niektore tu proro
ctwach o tym wierszami napisane przytowdarac z Greckiego na Lę
činskie przetłumaczone. Pisma tedy tych Sibil przywodze tu nie
wedlug porządku darwności ich / iako ktora darwo była. Ale iako
Zbawiciel nasz żyłac w ciele tu na świecie sprawaował zbawienie nasie
od wcieleństwa / aż do Niebowstąpienia.

Sybilla

145 O Skarbie nigdy nieprzebranym.

Sybilla Perska

O Jānie Świecie m Chryscicelu Przestanu Christusowym /
które wiersze Prorokiem Duchem napisala.

Tunc quāq̄ Vox quēdam veniet per deserta locorum
Nuncia , Mortales miseris , que clamet ad omnes ,
Ut rectos faciant calles , animosq; repurgent
Avitiis , E aquis perlustrantur corpora mundis.

Zktosz Wierszow tači jest wykład:

Młotem czas / moni / przydzie nicią głos oznajmujący po
pustyniach / ktory bedzie wołał na wszystkich nieszczęsnych ludzi / aby
czynili drogi proste / y duże swę oczyściali od myętek / y woda
czysta ciała swę poświęcała.

Ta Sybilla Perska / albo iako labudzy żonya Baldesa / albo
Zebrea / ktorey imie własne było Sambata / według opiniey nie
ktorych / urodziła się w Mieście Sloego / niedaleko morza Czernos
nego. Dwadziesiąt esterų Esiag napisała / o rzeczaach przyszłych /
Duchem Prorockim , w których sila proroctwa o przysięci Mies
szaną świat / y o jego dżiwnych sprawach Dostid.

Sybilla Tiburtina.

O wcieleńiu Syna Bożego w żywiole Panny Maryi / o Ma
rodzeniu jego w Betlejem / y o Pasterzach / ktoryz go we ślobie le
żącego nawiedzali / y o Medyczach albo Królach do niego gwiazda
przyprowadzonych / takie a wiele dżiwnie proroctwo wierszami na
pisala.

Omnia namq̄ Tibi certo Ordine dispositi ,
Temporibusq; petit , postremis terram ,
Et breuis egressus Mariae de Virginis alio ,
Exorta est noua lux -----
E celo veniens , mortales induit artus .
Ac primum corpus Gabriel ostendit honestum

T

Nuncius

Pierwszy Księgi, Wtora część

Nuncius, hinc tali affatur sermone puellam:
 Accipe virgo Deum gremio intemerata pudico.
 Sic ait: ast illam cælestis gratia melli
 Lenijt affatu: Tum virginitatis Amatrix
 Perpetua, magnosubito correpta stupore.
 Atq; metu, trepidæ pressit formidine mentem,
 Ignoris verbis, commoto corde tremiscens.
 Hinc, ut lætitias mens est recreata loquellis,
 Erubuit malas ridens puerile venustas,
 Latitia, dulcij animam deuulsa pudore.
 Tunc ad se rediit, verbumq; volauit in alium:
 Idq; suo factum, atq; animatum tempore corpus.
 Mortali facie cretum est, perinde creatus
 Virgineo partu: mira est Mortalibus hæc res:
 Sed nulla Deo Patri, Natoq; stupenda,
 Hoc pueru Nato, properauit gaudia tellus,
 Cælestis risit Sedes, q; gestit Orbis;
 Diuinamq; Magi stellam coluere recentem,
 Monstratusq; Dei præcepta sequentibus infans
 Est in præsepi, quem fascia circuit, estq;
 Dicta logi Bethlem Diuino Patria nutu
 Caprarum atq; ouium custodibus, atq; bubulcis.

Z torych wierszow taki jest wykład:

Wszystko perenym porządkiem sobie sporządziles / ostatnich
 czasów zstepuię na Ziemię / y Malusienki roysiedzij z żywota Maryi
 Panny; pokazała się nowa świętłosć; zstępionsz z nieba przyrodzias
 na śmierć

O Skarbie nigdy nieprzebranym.

na śmiertelność. Pierwsi Gabryel posłaniec pokazuje ręce i ca-
 lo / y potym tak mowido Panienki, ktora lasta miobu Niebieskiego
 zmieczyl. Przyimi Panno nienarusiona Bogą do żywota twoego;
 Ale ona będąc milosnicą wiecznego Państwa / także y zboiążni
 na sercu / stworzyła sie barzo złoty niezrozumiany / y śliczne iey
 twarzy iagody od wstydzi sie zarumialy; Jednak gdy łagodna /
 y wesola rozmowa serce iey było przekrowanie y wveselone. Na ten
 czas przyszedły do siebie / zstępili słowo do żywota. A skoro sie sze-
 go czasu calem żywym / śmiertelnym sposobem / Państwim rodze-
 niem na świat wydane. Dzikwa to jest rzecz w ludzi śmiertelnych /
 ale Bogu Ojcu y Narodzonemu bynamicznie nie jest dzikwa. Gdy sie
 to dziecie narodziło / Ziemia y Niebo się wveselilo. A Medycz oznas-
 li gwiazda bydł nowo stworzoną. A słuchajacym Przykazania Bożego
 go to Niemowlętko jest pokazane we złobie leżące / pieluchami wro-
 nione / w Oczach nie Bethlehem / Boskim natchnieniem nazwanej.
 Ktore też Pasterze Koźlów / Owiec / y Wielow oglądali.

Sibilla Rumana.

O przysięciu Syna Bożego na świat w diele ludzkim / tali proroci
 swoje napisała.

Tunc ad Mortales veniet, Mortalibus ipfis
 In terris similis natus, Patris Omnipotentis
 Corpore vestitus. Vocales quatuor autem
 Fert, non vocalesq; duas binum Geniorum.
 Sed quæ sit numeri totius summa, docebo.

Namq; octo Monadas, ioudem Decadas super ista
 Atq; hecatontadas octo, infidis significabit
 Hominibus nomen: Tu vero mente teneto
 Æterni natum Christum, summis Parentis.

Pierwsze Księgi, Wtora częśc'

Wykład tych wierszów / które w sebie dąże Znaczyły zdo-
mykać / dał Venerabilis Pedalib. 1. cap. 8. sup. Euang. Luc.

Ta Sybille Eumona rząwna iſſi ed Miſte Zuma flóros
žytnego / ktore iſſi nie daleko Neapolim / Imie iey bylo rolaſne U-
malthea / albo iſko io drudzy zwia Ercfile / lubo Demofile. Piſas
ta wiele Rzeczy Duſhem S. Proroctim. O tcy Sybille piſe La-
ctantius Firmianus , iſ przyniſla dźiemiec Rzeczy do Tarquiniusſ
Prifta / albo Superba Króla Rzym ſtiego / petrzbuiac od niego
zā nietrysta Philippejow (byla to Moneta ſrebrowa tak nazwana/
iakoby Orty / lubo tež Talar) a že ſięto ſila widziałe bárzo Króla
wi reemieſzy ſie odprawili a gręz z iey Rzeczyami / oco ſie ona ro-
zgniewałosy / tracie ich w oczach iego w ogień uzučilo / y znowu teſſe
Sumy pieniedzy od niego dźciela / za te ktore rekale zoffaly / Król
znowu iak iſko odprawil. A ona drugie tracie teſſe znowu przy nim
ſpalila. Po trzecim raz za oſtatek Rzeczy swoich niemnieſsey iſko
przez tym Sumy pieniedzy od Króla dźciela. Król widząc iey tāz
Ta reſoluſja albo odregge / iſ y ten oſtatek byl oſpalila / dźcęc wie-
dzieć coby to byly za Rzeczy / kazał iey dać te trzysta Philippejow
oczym emiadeza. Plinius Solinus , y innych wiele. Ale Plinius o iſſe
iſ tyliko trzy / a nie dźiemiec Rzeczy nosili a bo tego Króla / y tyliko
dwie ſpalila. Ale wiecey iſſi Zutherow y zaenych / jeſeſc Rzeczy
ſpalila / ktorey tež iſſi ſententiey Lactantius Firmianus lib. 1. cap.
6. Diuinorum Institutionum.

Sybilla Elespontyſe.

Jako Mleſioſ ſyſtedzy na swiat w poſtaći ludzkiej nie miał
poſować ſakoru / ale w pełnić / y ludzi rówek wedlug onych iego
ſlow Ewangelię Matth. 5. cap. 5. Non veniſoluere legem , ſed
adimplete. K iſko muzlo / Myribe / y Kedzidlo miało ofiaroz
ydc, te wypſiko temi filiowiciſami krotki Duſhem S. opisala.

Ó Skarbie nigdy nie przebrany.

Ille legem complebit , non violabit ;
Per ſimilem fermam referens , Et cuncta decebit .
Illi libabunt Aurum , Myrrhamq; ferentes
Thusquæ Sacerdotes : hac omnia namquæ patrabit .

Ta Sybilla byla rodem z lidney Wioski nie daleko Troi / o
ktorey Bratlitus piſe / iſ ſylo z czasu Solona / y Cyrusa .

Sybilla Libita.

O cudasz rozmaitych Chrystusa Pana to napisal
Ille qui , morbis pressos sanabit , Et omnes
Laſos , quotquot ei fident , Cæcique videbunt :
Incedent Claudi : Surdi audire licebit .
Insolitas Mutis dabitor formare loquellas .
Expellet furias : opresi morte resurgent .

Czwierć / taſkie Proroctwo w ſobie zamykało .

Wſyſtliki chorych rzdrowiac bedzie / ktory ſolwiek w diego
ewierza / ſlepı bedo widzic / dremi do dźſic / głupſy bliſſec / niem
monic / ymarli zmarły do roſana . Co Proroctwo podobne iſſi pro-
roctwu Izajasz Proroka ktore napisal . Cap. 35 .

Proroctwo niestorey Sybille doſyc wyraſne ex lib. Sibill. Orac.
Zato Chriflus Pan pieciorgiem Chleba mięſi natarnic plac Ty-
ſiecy ludzi na puſzczy .

Placabit fluclus : in desertoque locorum ,
Largè panibus ex quinis , Et Piscē marino :
Millia quinque Virūm sanabit , reliquiaque
Bis ſenos copinos implebunt Virginis alma .

Pierwszej Księgi, Wtora częśc'

W ktorych wierszach to powiada o Chrystusie Panie.
Prawdność Morskie osmieszki / na mięscach pustych dwojnie plus
cia głeba y Ryba morska / pieć Tysięcy Młezów natarmi / a ostatkami
mi dwanaście Kościów Panny przeznaczyli bedą napełnione. Jednak
nietorzy te oboje wiersze nie przynależą bydż te Sybille / ale one
bydż powiadała jednej rozwysz pomientonych / których Księgi całe
niepozostaly / tylko nielicie iako fragmenta ich / pozbierane do jen
dnej Księgi. Jako się to pokazuje Lib. 1. & 8. Sibill. Orac.

Sybilla Samia.

○ w Wieszczu Chrystusa Pana na Oślicy do Jerusalem
takie napisała Proroctwo.

*Salve casta Syon, permultaq; passa puella:
Ipse tibi inscenso Rex, en tuus intrat Asello,
Erga omnes misis, iuga quo tibi, quo iuga demat
Intoleranda Tibi, quæ fers ceruice subacta,
Soluat, E potum fudisti fellis amari.*

To jest /

Witaj czysta Syon / Panno wiele očierpiaszy / oto jedzie tos
bie Król twój na Oślicy / cichy wsiątkiem / aby z twoego karku / tarzo
ma nieznośne zniost / yz okowów gwałtownych wolnym cie uczynił.

Sybilla Delphika /

○ Policzkowaniu Chrystusa Pana / y o innym jego od
Żydów wragieniu.

*Impinget colaphos, virosaq; spuma scelestis
Israel labis, neq; non E fellis amari
Apponent escam, potumq; immittis acetum.*

Z których Wierszów taki jest wykład

O Skirbie nigdy nieprzebranej.

Będzie go policzkował Izrael / y pluć bedzie na niego mars
gami bezeczem / bedzie go y Carmil żółcia gorzka / y napawał octem
przykrym.

Ta Sybilla urodziła się w Mieście Delfie / żyła jeszcze przed
zburzeniem Troi / Imię iey było właściwe Themis / A że miała Du
cha Prorockiego / miano ja za Boginią / y o przyszłych rzeczach się
iey radzono.

Proroctwo iednej Sybille z Księgi Sosy Sybille. Oraculor
wojsku / o Koronie cierniowej Chrystusa Pana / y o Drzewie na którym
tym był zawieszony.

*Sensibus humani ludentis: Nempe coronam
De spinis illi posuisti; iniuria maior
Quo foret, E potum fudisti fellis amari.
O lignum felix, in quo Deus ipse pependit,
Nec Te terra capit sed celi tecta videbis,
Cum renouata Dei facies ignita micabit.*

Z których Wierszów taki jest wykład.

Znaśmierstwieniem ludzkim włożyleś na niego Koronę ciernios
wo żelźwość wilka nad którą niemaż wieliszey / y napełniasz go
żółcia przykra. O Drzewo szczęśliwe / na którym sam HEG mis
ział: Ani die Siemia może ogarnąć / ale obaczyż obłoki kiedy odnos
wiona twarz / Woska ognista błysnąć sie bedzie.

Proroctwo drugiey Sybille ex lib. 8. Sibill. Oracul.

O zaplwaniu y policzkowaniu Chrystusa Pana twarzy / o bis
ezowaniu / o Koronie cierniowej / y o innym tajemnicą meli jego.

*Ad virosa, genas præbebit, spuma pudentes:
Verberibusq; sacrum tradet proscindere tergum.*

Perq;

Pierwsze Księgi, Wtora Część

Perquē feret tacitus colaphos, ne forte sciatur
 Quis sit, cuius sit, Mortalibus unde locutum
 Venerit; borrentemque feret de vepre coronam,
 Expandetque manus, totum metiatur ut Orbem.

Ztore Wierze taki sie wykladala:

Jago by wstydliwe twarzy swoiey poda na iadownie plwociny/
 y tyl ciala swego swietego na biczowanie / y policzbowanie bedzie
 ponosil milczac / aby snadz nie niewiedzialo / Zto jest / Czieszy jest / y
 ztad przyszedl mowic ludziom. Strasna tez nosic bedzie z ciernia
 Korona / y rozslagnie rece swoie / aby wszystek swiat pomierszył.

Sybilla Phrygia.

O Sacmieniu Slonca / y rozbarciu zaftony Kościelney / Kiedy
 umieral na Krzyżu Syn Bozy / y jako trzydni tylko cielo jego miało
 bydь umarle / takie proroctwo krotkimi wierszami napisala.

Scindetur Templa velum, mediumq; diei
 Nox tenebrosa tribus premet admirabilis horis;
 Non etenim deinceps Templum, legemque colendam
 Arbitrio mundi monstratum est, idque latebat;
 Arbiter, ut terras aeternus venit in imas,
 Deuenietque bonam spem portans omnibus, Orcum,
 Et tridui somno peraget mortalia fata.
 Tum demum linquet Manes, lucemque reuiset;
 Prima resurgendi Leonis vestigia monstrans,
 Qui laticis culpas abluti fonte perenni
 Praeteritas, rursum geniti, pleneq; renatis
 Jam non infandis parebunt moribus, Orbes.

Witryny

O skarbie nigdy nieprzebrane.

193

W ktorych wierszach nietylko wspomina samo rozbarcie zaftony
 Kościelney / takie ono stroje Sacmienie w pośrodku dnia / Etos
 ze trawalo przez trzy godziny / gdy wisialy narly na Krzyżu / y Gen
 iego trzydnionowy / gdy leżalo cielo jego umarle trzy dni w grobie. Ale
 tez y to wyrażile / iako narwiedzili do piekla / y Oycow Swietych wys
 bawil / y swiatloscia ich swoia oswiecili / a potym Smartwydwostwa /
 y iako przez to uczynil nadzieje wspanialym Chrztom Swie
 tym obmytym / iż y oni smartwydwostana.

Ta Sybilla Phrygia byla nazwana Ancira / iż w mieście Nas
 cira nazwanym iacionie dawala odpowiedzi / kiedy sie iey o przyszlych
 rzeczyach radzone.

Proroctwo niektorey Sybille / iako w prawdziwym Ciele miał
 Chrystus Pan smartwydwostac / y Rany w Rękach y w Nogach
 swoich pokazac. Lib. 1. Sibill. Orac.

Porro suis primum Dominum patefiet eritq;
 Corporeus sicut fuit ante, manusq; pedesq;
 Ostendetq; impressa suis vestigia membris.

To jest /

Naprzod swoim pokaze sie Panem / y bedzie Cielesnym iako
 byl przedtym / pokaze Bece y Nogi / takze y snaki wyrażone na czlon
 kach swoich.

Sybilla Tiburtina.

Iako Chrystus Pan po Smartwydwostaniu swoim miał
 do Nieba w Oblokah wstopic. Lib. 1. Sibill. Orac.

Sed postquam triduo lucem repetuerit, atq;
 Monstrauerit somnum, mortalibus, atq; docendo
 Cuncta illustrauerit, caelestia ecclia subibit
 Nubibus inuenitus.

To jest /

Ale gdy trzeciego dnia swiatlosc otrzymal y pokaze sen ludziom /
 y nauczajac wspanialie rzeczy obiasni / tedy wstepi do Nieba / obloki
 mi poniesiony.

V

Sybilla

90

Pierns^{ey} K^{sięgi}, W^{iora} cz^{ęść}

Sybilla Eritrea

Sob ośdtni Chrystus a pānd opisulac/ dżtowie Jmie iego
y Krzyż wyrązilă Literami na poczatku w p̄szystkich Wiers-
bow / które miało te w sole florą.

I E S V S C H R I S T V S D E I F I L I V S,
S E R V A T O R, C R V X.

Jle tedy iest Liter w tych w p̄szystkich słowach/ taki wiele tu wiec
bow o Gadjie Chrystusowym napisala / każdy Wiersz od każdej li-
ter z osobna poczynałac. A iż pierwóse słowo Jmie I E S V S, ma
pierwóse Litere J. od tey też Liter zaczyna swoje Proroctwo.

I udicis aduentū Magni, sudore videbis
E manare solum. Tunc Rex aeternus ab Arce
S ydereā præsens Carni ius dicet, & Orbi;
V t spectare Deum pia gens, atq; impia possit,
S ublimewi carne humana, sanctaq; caterua
C inctum, supremoq; homines, qui iudicis æuo,
H ac erit omnis humus vepres, & tristis arena,
R escindent simulacula homines, aurumq; repellent,
I ncendent q; auidē terram, mare, sydera flammæ.
S tabunt Functorum, sub apertum corpora lumen
T etraq; Mens, & Sancta illo splendore patebit.
V ocelatens factinus, quod gesit quisq; loquetur,
S ubdolaq; humani pandentur pectoris antra.
D iramali facies, paucor undiq;, & undiq; luctus:
E t iubar inuoluent Solis, Stellasq; tenebrae
I amvaga labetur Phæbe; ruet arduus aether,

Ferre

O Skarbie nigdy nieprzebranym.

156

F erre caput Valles, disiectis Alpibus, imas
I usserit: humanum culmen, fastusq; iacebit;
L ataque planities Montes æquabit, & Altum
I ntactum rate stabit, & urent fulmina terras.
V na deficient flagras cum fontibus amnis,
S tridula de cœlo tuba fundet lugubre murmur,
S upremumq; Orbi canet exitiabile carmen,
E t subito stygium chaos apparebit hiatu,
R egnantumq; Dei celebrabit Turba tribunal.
V ndaque sulphureæ fluet alto ex æthere flammæ,
A fflabit Mortale genus insigne corruscans
T rabs Sancta in rectis animis optabile Robur,
O mnibus una Pijs vitæ melioris origo:
R ursus vesani dolor, atque offensio mundi
C ollustrans undis duodeno in Fonte fideles.
R egnabit latè pascentis ferrea virga,
V nus, & aeternus Deus hic Seruator, & idem
X hristus pro nobis passus, quem Carmina signant,

Ażew tym słowie ostatnim CRVX iest litera X Ptoraw Grec-
ckim leżytuto znaczy / co w Łacińskim CH dla tegoż taki Wiersz
ostatni napisala od tey litery X

Ta Sybilla nazwana iest taki ob Miłosie Eritra / Etore teraz
zowia Stela / w Provincie Joniey / teraz nazwaney Quisco,
od Turkow opánowej.

Šaprawde dżtowe dosyć iest to Proroctwo tez Sybille / które
taki wyraźnie mianuje Szanowiciela naszego Jezusa Chrystusa Syna
Bożego y Krzyżego Święty.

V 2

Topre

Pierwszej Księgi, Wtora częśc'

To Prorocstwo tez Sybille / wielce wważał Konstantyn Wielki / Cesarz Państwa Rzymistego / iako sie potażuiet z lisiu / który pisze saldo iednego Synodu / y wifyskich wiernych w Kościele Chrystusowym. Zyla za czasu Romulusa pierwstego Króla Rzymistego / który Rzym założył / także za czasu Bzedziega pobożnego Króla Jus dkiego / y Ozeana Króla Izraelstiego : iako o tym wspomina Augustyn S. Lib. de Ciuit. Dei. cap. 23.

Wykład tych wierszów iż iż tak wiele / opuściłam / ne Sapientioribus videar tedium.

Oracula Paganisie zaraz za przesaniem Chrystusa Pana witaly / gdy Octavianus Augustus Cesarz Rzymski Krzawsy sie / chceć wiedzieć kiedy po nim wstąpił na Państwo / radził sie Apollinā Bosę / elbo raczej czarta / który w enym Salwatorie śledział wprzod mu według zwyczaju sto dwudziestcia bydła na ofiary zebiwsy / ktoremu gdy nic nie odpowiedział / drugi raz ofiary czuli / de Anima libus alterius speciei , proskac aby mu powiedział / dla czegobytetraz nichcjal dać mu odpowiedź / iako był przedtem zwyleczynić / który po malym czasie on Czart żałosnym głosem mu odpowiedział tymi trzema Wierszami.

*Me puer Hæbreus, Diuos Deus ipse gubernans
Cedere sede iubet, tristemq; redire sub Orcum:
Aris ergo dehinc tacitus abscedito nostris*

Nicephorus Callistus lib. 1. cap. 17. To jest:

Mnie Dziecie Żydowskie / sam Bog / który drugiemi Bogami rzodzi / z tego miejsca każe wstopić / y wrócić się do smutnych odchłani piekłowych : Już tedy milczoc odstąp od oltarzow naiby.

Otrzymarwy tedy tako odpowiedź od tego Czarta / którego za Boga chwalil : Tątym wrócił sie do Rzymu y wystawił Ołtarz in Capitolio na chwałę Główki Bożemu / z takiem napisem / ARA PRIMO GENITI DEI. A za czasem na tymże miejscu zmuronowany jest Kościół na chwałę Pannie Naszwietsey / który jest nazwany ARA CÆLI. Otym wspomina Niceph. lib. 1. cap. 7.

Dofyc

O Skarbie nigdy nieprzebrane

Dosyć nam tu iż rozumiem na tych dowodach z Prorocstwą Sibil / o Krzyżu Chrystusowym / y o Mlece jego : lubo to herze / y wiele barzo tak te mianowane / iako y infe Sibille / o wifyskich prawie takimnicach Zwrotka tego napisali / y to co sie bedzie działo na Śodzie strašnym ofiatnim / iako sie to widzieć moze w Księgach Sibillinorum Oraculorum.

Oprocz tych Sybil które były w Grecie / wspominają Oycos wie Świeci / o iednym barzo dawnym Królu Perskim / którego zwano Hydaspen / albo iako go drudzy zowią Hydaspes. Ten miał Ducha prorockiego / y wiele o Chrystusie Panie prorokował / iako sie to w Księgach iego Proroczych / które napisał znajduje. Oczym wspomina Clemens Alexandrinus stromatum lib. 6. cap. 2. Kedy tak mówi: Libros quoq; Græcos sumite; agnoscite Sibillam , quomodo vnum Deum significet, & ea quæ sunt futura: & Hydaspen sumite, & legite: & inuenietis Dei Filium multò clarius & apertius esse scriptum.

Swiadczy tenze Clemens Alexandr. iż Piotr S. y Paweł S. w swoich Ewangelias / którymi Narody Paganisie zatrzącali do miast Krzyfu / oprocz Pisma S. Proroków Starego Testama przypowiadali na świadectwo / y Pisma Sibil / y insydw ieb Proroków z których im dowodzili iż Chrystus Jesus jest Synem Boga prawnego / który za grzechy wifyskiego Narodu Ludzkiego umarł na Krzyżu.

A to nie było przez wielkiej prouidentley Bossley / iż roku 34. zaraz prawie po Wniebowstąpieniu Pańskim za panowanie Tyberiusza Cesarza była Controversia w Senacie Rzymiskim stronie niektórych Religi przeprzeli / y o prawdzie ieb Inquisitio pilna uczyniwszy Senat informowali. Jako otym świadczy Tacitus lib. 5. Annal. Bylo to zporządzenia Bosslego / aby potym Chrzescianom którzy wiery Świeciey / przeciwko Paganom z Pisma Sybil / o Chrystusie Panie / y o jego cudownych sprawach / dowodzili / falsu im stronie Pisma nie zgodzili. Baronius in Annum 34.